

Tevhid-i Tedrisat Kanunu Sonrasında Eğitimde Yaşanan Değişim ve Dönüşümün İncelenmesi

Mehmet Yelaldı

Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

mehmetyelaldi@hotmail.com, ORCID:0009-0009-4547-6532

Özet

Yirminci yüzyıl itibariyle eğitim alanında batılılaşma girişimlerinde bulunulmuş, batıdan uzmanlar getirilerek her alanda modernleşme yoluna gidilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte Mustafa Kemal Atatürk Batı ile olan etkileşimi sağlamak amacıyla birtakım girişimlerde bulunmuş, eğitimin her aşamasında değişikliklere başvurmuştur. Yeni eğitim sistemi ise milli karakterde bir eğitim modelini inşa etmek istiyordu. Yapılacak olan yeniliklerin halk üzerinde etki bırakabilmesi için mevcut bütün eğitim sistemlerinin tek bir çatı altında birleştirilmesi gerekiyordu. Bundan dolayı 3 Mart 1924'te eğitim ve öğretimde birliği esas alan Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edildi. Kanun içeriğinde mahalle mektepleri ve medreselerin ilga edilmesine yönelik herhangi bir madde yer almamaktaydı. Bu kanun, Türkiye'deki bütün eğitim ve öğretim kurumlarını tek bir merkezde topluyordu. Bu kanunla birlikte Türkiye'de eğitimde harf inkılabı gibi birtakım köklü değişikliklerin yolu açılmıştır. Atatürk döneminde olduğu gibi sonraki dönemde de eğitimde farklı metot ve uygulamaların takip edildiği gözlemlenmektedir. Özellikle 1950, 1980 ve 2000 sonrası dönemlerde okulöncesinden yükseköğretime kadarki kademelerde belirgin değişiklikler zuhura gelmiş, eğitim öğretim süresinin miktarından sınav isimlerine varıncaya kadar eğitim sistemimizde birçok gelişmeler yaşanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet, Tevhid-i Tedrisat Kanunu, Eğitim

Investigation of the Change and Transformation in Education After the Tawhid-i Tedrisat Law

Abstract

As of the twentieth century, attempts have been made to westernize the field of education, and experts have been brought in from the west to modernize in all areas. With the establishment of the Republic of Turkey, Mustafa Kemal Atatürk made a number of initiatives to ensure interaction with the West and applied changes at every stage of education. The new education system, on the other hand, wanted to build an educational model of a national character. In order for the innovations to be made to have an impact on the public, all existing education systems had to be united under one roof. Therefore, on March 3, 1924, the Law of Tawhid-i Tedrisat, based on unity in education and training, was adopted. There were no articles in the content of the law regarding the abolition of neighborhood schools and madrasas. This law brought together all educational and educational institutions in Turkey into a single center. With this law, the way has been paved for some radical changes in education in Turkey, such as the letter revolution. It is observed that different methods and practices were followed in education in the later period as well as in the period of Atatürk. Especially in the periods after 1950, 1980 and 2000, significant changes have occurred in the levels from preschool to higher education, and there have been many developments in our education system from the amount of education time to the exam names.

Key Words: Republic, Tevhid-i Tedrisat Law, Education

Giriş

Türklerde en eski tarihlerden bu yana eğitime özel bir önem atfedilmektedir. En eski çağlardan bu yana çeşitli yöntem ve teknikler kullanılarak farklı eğitim metotları denenmiştir. Türklerde eğitime bu kadar önem verilmesinin sebepleri altında, günlük yaşamda gerek birey olarak gerekse kendi devletine karşı bir vazife olarak algılanmasından ileri gelmektedir.

Bizler birey olarak kendimizi geliştirirken, toplum ve devlet nazarında da nitelikli iş gücü potansiyelini oluşturmayı hedefleriz. Bu hedeflere ulaşabilme gayesiyle her Türk genci okul sıralarından geçer, belirli talim ve terbiyeyi edindikten sonra bu nitelikleri uygulama ve hayata geçirme safhasına erişiriz.

Türk eğitim geleneğine göre eğitim ailede başlar, okulda devam eder ve sahip olduğumuz çevre ekseninde gelişme gösterir. İlk Türkler Uygurlara kadar ki süreçte göçebe bir hayat tarzını tercih ettiği için eğitimler genel itibariyle at üzerinde, obalarda, çadırlarda gerçekleştirilmiştir.

Uygurların yerleşik yaşama geçmesiyle birlikte mimari anlamda da eğitim kurumları tesis edilmiş, Göktürkler gibi milli bir alfabe geliştirilmiş, okuma yazma seferberliği gerçekleştirilmiştir. İnsanlarımız duygu ve düşüncelerini dikilitaşlara, Bengü taşlara işlemişlerdir. Uygurlardan sonraki süreçte, İlk Müslüman Türk Devletleri olarak bilinen Karahanlı, Gazneli ve Selçuklu gibi Türk toplumlarında Asrı Saadet dönemi medrese usulü benimsenmiştir.

Dersler buralarda işlenmiş, devlet ve toplum için gerekli olan bürokrat, bilim ve sanat insanları buralarda yetişmiştir. Bu usulü Osmanlı Devleti de kurum ve kuruluşları ile devam ettirmiş, ilerde kurulacak olan Türkiye Cumhuriyeti'nin bürokrat ve devlet adamlarının yetişmesine olanak sağlamıştır.

Osmanlı Devleti'nde özellikle XIX. asır itibariyle eğitim alanında batılılaşma girişimlerinde bulunulmuş, batıdan uzmanlar getirilerek her alanda modernleşme yoluna gidilmiştir. Bu mirası devralan Türkiye Cumhuriyeti, dönemin şartlarını da dikkate alarak, eğitimde harf inkılabı gibi birtakım köklü değişikliklerin yolunu tutmuştur. Böylece batıya entegreli bir eğitim reformu gerçekleştirilmek istenmiştir.

Atatürk Türkiye'sinden sonra da eğitimde farklı metot ve uygulamaların takip edildiği gözlemlenmektedir. Özellikle 1950, 1980 ve 2000 sonrası dönemlerde okulöncesinden yükseköğretime kadar ki kademelerde belirgin değişiklikler zuhura gelmiş, eğitim öğretim süresinin miktarından sınav isimlerine varıncaya kadar eğitim sistemimizde birçok gelişmeler yaşanmıştır.

1950 Sonrası Dönemde Eğitim Faaliyetleri

1946-1950 arasındaki süreçte, demokrasi ve liberalizm söylemleri ile gündem bulan Demokrat Parti (DP), 14 Mayıs genel seçimleri ile iktidara gelmiş, 27 yıllık CHP iktidarı son bulmuştur. Demokrat Parti'nin başa gelmesi ile birlikte sosyol-kültürel alanda bazı değişim ve dönüşümler meydana gelmiştir.

Demokrat Parti iktidara gelince birçok alanda köklü değişimlere gitmiş, eğitim alanında da birtakım yeniliklere müracaat etmiştir. Bu değişimlerden biri Cumhuriyet'in ilk yıllarında okuma yazma seferberliği gayesi ile kurulan Halkevleri ve Köy Enstitülerinin kapatılması girişimi olmuştur.

Ağustos 1951 senesinde Halkevleri ve Halkodaları devlet mekanizmasına dahil edilmiş, bu kurumların sahip olduğu mal ve imtiyazlar devlet hazinesine aktarılmıştır. Okuma yazma seferberliğinin diğer bir kanadı olan Köy Enstitüleri ise Şubat 1954'te ilga edilerek Öğretmen Okullarına dönüştürülmüştür. Bütün bu çalışmaların beraberinde ilk ve ortaöğretimdeki öğrenci ve öğretmen sayısında artışlar görülmüştür.¹

Halkevlerinin kapatılması meselesi, Demokrat Parti devrinde tartışılan en temel konuların başında gelmektedir. Halkevlerinde belli başlı konular görüşülüyor, halka eğitimler veriliyordu.

DP iktidara gelince belli bir eğitim modelini uygulamak ve hayata geçirme gayesiyle yurtdışından envai bilim insanını Türkiye'ye davet etmiş, onlardan eğitimin ıslahı ve geliştirilmesine yönelik raporlar hazırlatmış, görüşlerine başvurmuştur. Öncesinde de belirttiğimiz üzere DP döneminde yurtdışından gelen bilginlerin ABD menşeli olması dikkat çekicidir.

Bu dönemde diğer kurum ve alanlarda olduğu gibi eğitim sahasında da bariz bir şekilde ABD tesiri görülmektedir. Gelen bilim insanlarından Watson Dickerman halk eğitimi, Kate Wolford köy ilkokulları ve umumi manada ilkokullar, ortaöğretim kurumları için John Rufi ve Ellswort Tompkins, rehberlik alanında Lester Beals, öğretmen yetiştirme problemini çözme amacıyla John Rufi resmi olarak Türkiye'ye davet edilmiştir.²

Demokrat Parti'nin iktidar gelmesiyle birlikte, Birinci Menderes Hükümeti döneminde Milli Eğitim Bakanlığı görevine İzmir Milletvekili Avni Başman atanmıştır. Başman tarafından, hükümetin eğitim ve kültür programı hazırlanıp parti tüzüğüne ilave edilmiştir. Buna göre; Demokrat Parti Hükümeti'nin halk iradesine bağlı, bilimsel uygulamalara göre tespit edilecek

¹ Temuçin Faik Ertan, Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Siyasal Kitabevi, Ankara 2020, s. 268.

² Zafer Tangülü, "Demokrat Parti Dönemi Eğitim Politikaları (1950-1960)", Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Bahar 2012, 10(2), s. 400.

katılımcı bir program dahilinde eğitim seferberliğini ülkenin her bir yanına yayma gayesi olduğu ifade edilmiştir.

Demokrat Parti'nin eğitim içeriği ise şu başlıklar altında değerlendirilmektedir: “Mesleki ve umumi eğitim kurumları ülkemizin ihtiyaçlarına göre düzenlenmelidir. Çeşitli derecedeki teknik eğitim okullarını ülkenin her tarafına yaymanın, kalkınmamız açısından önemli olduğu kanaatindeyiz. İlkokul öğretmenlerinin kabiliyetleri doğrultusunda gayretli bir şekilde çalışıp öğretimlerini tamamlayarak, üniversitelerde öğretim üyeliğine kadar yükselmelerinin temin edilmesi hedeflerimiz arasındadır.”³

Demokrat Partinin iktidarda bulunduğu süreçte, özellikle 1960 senesinde köylerde başta tarım sektörü olmak üzere, halkı geçim sıkıntısından kurtarmak gayesiyle parasız yatılı okullara büyük bir rağbet olduğu görülmektedir. DP devrinde düzenlenen Sekizinci Milli Eğitim Şurası'nda, liselerde öğrencilerin kol yerine programlara ayrılması düşüncesi dile getirilmiştir. 1950 sonrasında ise ortaöğretimin yapısı değiştirilmek istenmiş, müfredatın kontrol edilmesine yönelik girişimlerde bulunulmuştur.

Demokrat Parti devrinin bir diğer önemli girişimi okullarda din dersinin öğretimi bahsidir. Partinin bu girişimi özellikle kırsalda yaşayan halk tarafından büyük bir ilgi ve destek görmüştür. Din dersinin sadece teorik kısımlarının öğretilip muamelat ve ibadetlere yönelik uygulamaların okullarda gösterilmemesi halk tarafından eleştirilse de sonrasında DP iktidarı ibadetlerin de öğretilmesi hususunda karar almış, halkın memnuniyetini kazanmıştır.⁴

1950 sonrası dönemde öğrenci sayısında %84'lük bir artış yaşanırken, eğitime yönelik yatırımlar %35 oranında kalmış, gelişme gösterememiştir. Ayrıca 1950-1960 arası dönemde yükseköğretim alanında gözle görülür bir artışın olduğu söylenebilir.⁵

Üniversiteleşme yolunda adımlar atılmış, 1955'te KTÜ (Karadeniz Teknik Üniversitesi), Ege Üniversitesi; 1957'de ODTÜ (Orta Doğu Teknik Üniversitesi); 1958 yılında ise Erzurum Atatürk

³ Feyzullah Ezer, “Menderes Dönemi Türkiye'nin Eğitim Politikaları (1950-1960)”, Turkish Studies - History, 15(1), s. 143.

⁴ Yaşar Baytal, “Demokrat Parti'nin Eğitim Politikalarında Din ve Dini Okullar”, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, sayı:66, Bahar 2020, s. 103.

⁵ a.g.e., Türk Eğitim Tarihi, s. 234.

Üniversitesi kurulmuştur. Kurulan bu okullar Türkiye'nin gelişmesinde ve kalkınmasında büyük bir rol oynamıştır.

Demokrat Parti iktidara geldiğinde 3 üniversite, 8 yüksekokul devralmıştır. Faaliyete geçirdiği uygulamalar neticesinde üniversite sayısı 8'e, yüksekokul sayısı ise 23'e ulaşmıştır. Ayrıca parti tüzüğünde, kültürel faaliyetlere de yer verilerek, bilim ve sanatın siyasi baskılardan uzak tutulması ve sanatsal faaliyetlerin devlet tarafından desteklenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu hususta Demokrat Parti tüzüğünün 39. maddesi; ilim ve sanatın ilerlemesini teşvik etmek, kütüphaneler, müzeler, tiyatrolar, konservatuarlar tesis etmeyi devletin vazifeleri arasında olduğunu beyan etmişlerdir. Fakat, devletin bu faaliyetleri desteklemesi yanında ilim, sanat ve fikir hareketlerinin siyasi baskılardan tamamen uzak tutulması gerektiği demokrasinin temel şartı olarak kabul edilmiştir.⁶

1980 Sonrası Dönemde Eğitim Faaliyetleri

12 Eylül 1980 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri demokratik düzenin tesisi ve devamı için yönetime el koydu. Dönemin devlet başkanı Orgeneral Kenan Evren, 12 Eylül 1980'de yapmış olduğu radyo-TV konuşmasında eğitimle ilgili düşüncelerini şu şekilde sarf etmiştir: “Eğitim ve öğretimde Atatürk milliyetçiliğini yeniden yurdun en ücra köşelerine kadar yaygınlaştıracak tedbirler en kısa zamanda alınacaktır. Yarının teminatı olan evlatlarımızın, Atatürk ilkeleri yerine yabancı ideolojilerle yetişerek sonunda bir anarşist olmasını önleyecek tedbirler alınacaktır...”

12 Eylül sürecinin mimarları, ülkeyi kaos ortamına sürükleyen sebeplerin başında, 1961 Anayasası'nın getirdiği uygulama ve metotları öne sürmekteydi. Bu sebeple 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında yeni bir anayasa hazırlama ihtiyacı duymuşlar, eğitime yönelik yeni maddeler öne sürmüşlerdir.

Bu maddelerden bazılarını şu şekilde özetlemek mümkündür: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin okutulması zorunludur. Türkçeden başka hiçbir dil okullarımızda ana dil olarak

⁶ a.g.m., “ Menderes Dönemi Türkiye'nin Eğitim Politikaları (1950-1960)”, s. 146.

okutulamaz. Devletin eğitim öğretimdeki nihai hedefi, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda fertler yetiştirmektir.⁷

12 Eylül'den sonraki süreçte eğitime işlerlik kazandırmak amacıyla eğitim ve siyaset birbirinden ayrıştırılmıştır. Özellikle dinsel hassasiyetin içi milliyetçi duygularla doldurulmaya çalışılmıştır. 1980 ve 1990'lı yıllar boyunca eğitim ve sanayi birlikte ele alınmıştır.

1980 sonrası eğitimde milliyetçilik ve devlet kavramları birlikte değerlendirilmiştir. Eğitimde liberal atılımlar gerçekleştirilmiş, 1990'lı yıllarda neoliberal akım eğitimde etkili olmuştur. Meslek liseleri ve bilhassa dini eğitim veren meslek liseleri siyasetin bir aracı olmuştur. Daha önceki sürelerde siyasetin odağı durumuna gelen üniversiteler, meslek edindirme müesseseleri haline gelmiştir.

İlk ve ortaöğretimde İkinci Dünya Savaşı'nın öncesinde olduğu gibi eğitimde Kemalist ideoloji hakim olmuştur. Askeri darbeden sonra okullarda okutulan ders kitaplarının müfredatları askeri zümreler aracılığıyla hazırlanmıştır. Askeri zümrenin bu tutumu okullarda giyilecek olan kıyafetlerin seçiminde de kendini göstermiştir. Kıyafetler toplumdaki farklılığı gidermek amacıyla tek tipleştirilerek kamuya sunulmuştur.⁸

1973 senesinde gündeme alınan sekiz yıllık mecburi eğitim, 1997 senesinde tüm ülkede zorunlu hale getirildi. Türkiye eğitim tarihinin son yirmi beş yılında çok mühim sayılabilecek

Değişim ve dönüşümler geçirmiştir. T.C. Anayasası'nın 42. Maddesi uyarınca ilkokul ve ortaokul eğitiminde 8 yıllık bir süreyi kapsayan kesintisiz ve mecburi "İlköğretim" sistemi yürürlüğe girmiştir. Diğer mesleki ortaokul türleri uygulamadan kaldırıldı ve ilköğretim adı altında birleştirildi ve ülke genelinde 8 yıllık zorunlu eğitim uygulamasına geçildi.

Türkiye'de 8 yıllık zorunlu kesintisiz eğitim beklentisi ve isteğinin altında hedefler ikili öğretimin sonlandırılmasına yönelik bir girişimdir. 2000 yılına kadar sınıflardaki öğrenci sayılarının 30'lara kadar düşürülmesi, küçük yerleşim birimlerinde yaşayan öğrencilere taşıma işlemi suretiyle şehirler ile eşdeğer eğitim ortamı sunulabilmesi ve bir öğün yemek verilmesi, öğrencilere

⁷ Yahya Akyüz, Başlangıçtan 1993'e Türk Eğitim Tarihi, Kültür Koleji Yayınları, İstanbul 1994, s. 358.

⁸ Özkan Öztürk, "1980 Sonrası Türkiye'de Milli Eğitim İdeolojisi (Yüksek Lisans Tezi)", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2009, s. 89-92.

bilgisayar destekli eğitim imkanı tanınması, öğrencilere 1. kademedeki en az bir yabancı dil öğretilmek, 8. sınıfın 2. döneminde öğrencilere rehberlik servisleri tarafından mesleki rehberlik ortamının sağlanması gibi atılımlarda bulunulmuştur. Böylece ilköğretim okullaşma oranında %98’li seviyelerin üstüne çıkıldığı, lise öğrenimi oranında %70’li seviyelere yaklaşıldığı, yükseköğretim oranının ise %33 rakamına çıkarıldığı görülmektedir.⁹

2000 Sonrası Dönemde Eğitim Faaliyetleri

Türkiye’de liberal ve ılımlı bir politika ile iktidara gelen Ak Parti hükümeti, beraberinde birçok sosyal, siyasi ve kültürel değişimleri de beraberinde getirmiştir. Sınav sisteminden müfredatın içeriğine, okul kıyafetlerinden eğitimin özelleştirilmesine ve eğitimin dinselleştirilmesine varıncaya kadar birçok tartışmalı müdahaleler gerçekleştirmiştir.¹⁰

Kasım 2002 seçimlerinde iktidar gelen Ak Parti hükümeti, eğitim sahasında yapmış olduğu değişim ve dönüşümler ile savunmuş olduğu siyasi ideolojisini eğitim alanına da yansıtmıştır. Ak Parti eğitim ideolojisine göre eğitime yönelik yapılacak yatırımlar büyük bir önem arz etmektedir.

Ak Parti, 2002 seçim beyannamesinde nitelikli eğitim seviyesine nasıl ulaşılabileceği hususunda birtakım düşünceler öne sürmüştür. Bu düşüncelerden bazıları, ezbere dayalı eğitim sisteminin terk edilerek, daha universal, insani değerleri içerisinde barındıran eğitim modelinin uygulanması, Türk Dili’nin en güzel şekilde öğretilmesi, maddi açıdan yetersiz görülen öğrencilere imkan tanınması, yerel yönetimlerin eğitimdeki etkinliğinin artırılması, müfredat programlarının iyileştirilmesi gerektiği gibi başlıklardan müteşekkildir.

⁹ Serkan Arslan, “1980 Sonrası Türkiye’de Eğitim ve Kalkınma Arasındaki İlişki (Yüksek Lisans Tezi)” Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli 2019, s. 57-58.

¹⁰ Esergül Balcı, “Adalet ve Kalkınma Partisi İktidarı Döneminde Türkiye’de Eğitim Politikaları”, İnsan&İnsan, Yıl/Year 8, Sayı/Issue 27, Kış/Winter 2021, s. 5.

Ayrıca Ak Parti hükümetine göre, yükseköğretim kurumları problem ve kargaşaların zuhur ettiği mekânlar haline dönüşmüştür. Bu yüzden üniversitelerin verimli ve nitelikli eğitim kurumları haline gelebilmesi için YÖK programının daha iyi bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir.¹¹

Partinin kurulduğu sıralarda (2001) eğitimde özelleştirmeye ayrı bir önem atfedilerek, hiçbir öğrencinin ayırım gözetilmeksizin, ilgi alanlarına göre eğitim almaları kararlaştırılmıştır. Yine 2015 yılı programında, eğitimin her türlü kalkınmanın temel odağı olduğu vurgulanmıştır. Mecburi eğitime yönelik alınan bir karar ise, zorunlu eğitimin tedricen 11 yıla endeksleneyeceği ifade edilmiştir. Sonrasında ise 12 yıla sabitlenmiştir.¹²

Ak Parti hükümeti eğitimde her türlü gelişime açık olduklarını, özgür ve sorgulayıcı bir eğitim sisteminden yana bir tavır sergilediklerini beyan etmişlerdir.¹³ Ak Parti döneminde yaşanan diğer önemli bir gelişme, 1997 senesinde zorunlu hale getirilen 8 yıllık eğitimin 2012 yılında 12 seneye çıkarılmasıdır.

Türk eğitim sisteminde hayata geçen dönüşümlerden 4+4+4 eğitim sistemi 2012'den itibaren temel eğitim ve ortaöğretimde uygulanmaya başlanmıştır. Diğer bir ifadeyle, ilkokulda 4 yıl, ortaokulda 4 yıl, lise öğrenimini ise aynı şekilde 4 yıllık süre içine alan bu uygulama 12 yıllık zorunlu eğitimi de beraberinde getirmiştir.

2012-2013 eğitim öğretim yılı öncesi uygulanan 8 yıllık zorunlu eğitim süresi bu değişim ile 12 yıla çıkartılmıştır. Bu değişiklik 6287 sayılı kanun ile Türk eğitim sisteminin bünyesine dahil edilmiştir. Ayrıca öğrenci, okul ve derslik adetlerinde büyük bir artış gözlemlenmiştir. Ak Parti döneminde yaşanan diğer bir gelişme ise her ile bir üniversite projesidir. Bu projenin temel amaçları ülkenin gelişimi ve refahı için kalite endeksli bireyler yetiştirmektir.¹⁴

¹¹ Gamze Ömürlüoğlu, "Ak Parti Döneminde Eğitim Sisteminin İdeolojik Temelleri", Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (The Journal of Social and Cultural Studies), Cilt/Volume: 6, Sayı/Issue: 12, Yıl/Year: 2020, s. 8-9.

¹² a.g.m., "Adalet ve Kalkınma Partisi İktidarı Döneminde Türkiye'de Eğitim Politikaları", s. 6.

¹³ <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/adalet-ve-kalkinma-partisi-kuruldu-10017>

¹⁴ a.g.m., 1980 Sonrası Türkiye'de Eğitim ve Kalkınma Arasındaki İlişki, s. 58-61.

Sonuç

XVIII. yüzyıldan itibaren yönünü batıya çeviren Osmanlı temelde askeri olmakla birlikte, eğitim, sağlık gibi birçok alanda yenileşme çabasına girmiştir. Bu çabanın neticesinde özellikle Avrupa'dan uzmanlar getirilmiş, eğitimde düzenleme yoluna gidilmiştir.

Osmanlı Devleti'nin siyasi ve ekonomik gücünü zamanla yitirmesi ve devletin yıkılış sürecine girmesi beraberinde birçok alanda gerilemeyi beraberinde getirmiştir. Osmanlı mekteplerinde yetişen genç Osmanlı aydınları ve Mustafa Kemal Atatürk Batı ülkelerinde, özellikle Fransa'daki eğitim sistemini ve bilim insanlarını yakından tanıma fırsatı bulmuş, batıdan ülkemize gelen uzmanlar yardımıyla eğitimde yeni sistemler, yaklaşımlar üretmeye çalışmışlardır.

Osmanlı eğitim sisteminin meydana getirdiği ikilikler ve batıyla etkileşimin tam olarak sağlanamaması, Atatürk Türkiye'sinde yapılacak olan reform ve inkılapların zorunluluğunu gözler önüne sermiştir.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile medreseler kapatılmış, eğitimdeki ikiliklere son verilmiş, alfabe devrimi ile birlikte milli bir eğitim politikasının kapıları aralanmaya çalışılmıştır. Eğitim alanında yapılan reformlar, tek parti döneminden sonraki süreçte halkın okuma yazma alanında gelişim göstermesi için gerekli olan zemini hazırlamıştır.

DP döneminde yapılan girişimler sonucunda üniversitelerin yaygınlaştırılmaya çalışılması devlet için gerekli olan yeterli iş gücünün de temini anlamına gelmekteydi. 12 Eylül süreci ve sonrasında eğitimde milliyetçi politikalar izlenmiş, öğrencilere okutulacak olan ders programlarına dahi sirayet etmiştir.

Sonuç itibariyle diyebiliriz ki çok uluslu devlet toplumundan ulus devlet toplumuna geçen Türkiye Cumhuriyeti, Kemalist ideoloji çerçevesinde Türk milli eğitimine Türkçü bir politika kazandırmış, yetişecek olan nesillere devletin bekası ve devamlılığı için büyük bir önem atfedilmiştir. Devletin kalkınması için eğitim ve sanayi politikaları birlikte değerlendirilmiştir.

Kaynakça

Esergül Balcı, “Adalet ve Kalkınma Partisi İktidarı Döneminde Türkiye’de Eğitim Politikaları”, İnsan&İnsan, Yıl/Year 8, Sayı/Issue 27, Kış/Winter 2021.

Feyzullah Ezer, “Menderes Dönemi Türkiye'nin Eğitim Politikaları (1950-1960)”, Turkish Studies - History, 15(1).

Gamze Ömürlüoğlu, “Ak Parti Döneminde Eğitim Sisteminin İdeolojik Temelleri”, Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (The Journal of Social and Cultural Studies), Cilt/Volume: 6, Sayı/Issue: 12, Yıl/Year: 2020.

Haluk Selvi, Sorularla Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2017.

İsmail Güven, Türk Eğitim Tarihi, Naturel Yayınları, Ankara 2010.

Kemal Aytaç, “Türkiye’de Eğitim Sistemi ve Eğitim Seviyesi”.

Mustafa Ergün, Atatürk Devri Türk Eğitimi, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2021.

Özkan Öztürk, 1980 Sonrası Türkiye’de Milli Eğitim İdeolojisi (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2009.

Serkan Arslan, 1980 Sonrası Türkiye’de Eğitim ve Kalkınma Arasındaki İlişki (Yüksek Lisans Tezi) Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli 2019.

Servet Hali-Selcan Rencüzoğulları, “İslamiyet Öncesi Dönemde Türklerde Eğitim”, 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, C. 6, Sayı: 17, Yaz 2017.

Temuçin Faik Ertan, Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Siyasal Kitabevi, Ankara 2020.

Yahya Akyüz, Başlangıçtan 1993’e Türk Eğitim Tarihi, Kültür Koleji Yayınları, İstanbul 1994.

Yaşar Baytal, “Demokrat Parti’nin Eğitim Politikalarında Din ve Dini Okullar”, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, sayı: 66, Bahar 2020.

Zafer Tangülü, “Demokrat Parti Dönemi Eğitim Politikaları (1950-1960)”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Bahar 2012, 10(2).